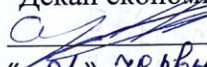
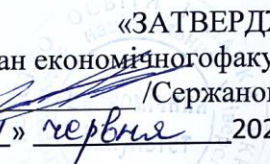

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету
 /Сержанов В.В. /
«07» червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гроші та кредит

Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський)
Галузь знань:	07 Управління та адміністрування
Спеціальність:	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітня програма:	Міжнародна комерція
Статус дисципліни:	Обов'язкова
Мова:	Українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «**Гроші та кредит**» для здобувачів вищої освіти:
Галузь знань: 07 Управління та адміністрування; Спеціальність: 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність; Освітня програма: Міжнародна комерція.

Розробник: Сембер С.В., к.е.н., доцент кафедри «Фінансів, банківської справи та страхування»

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
Фінансів, банківської справи і страхування.

протокол № 11 від «20» травня 2021 р.

Завідувач кафедри Варцаба В. І.

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету

протокол № 6 від «01» 06 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Шуліко А. О.

1. Опис навчальної дисципліни.

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 4	4-й	4-й
	Лекції:	
	32	10
	Практичні (семінарські):	
	28	4
Вид підсумкового контролю: письмовий	Самостійна робота:	
	60	106
Форма підсумкового контролю: екзамен	Індивідуальна робота:	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1, для заочної форми навчання – 1:7,6.

2. Мета навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – формування системи базових знань з теорії грошей, кредиту, засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку як теоретичної основи державної монетарної політики, розвитку банківської справи і надалі адаптувати здобуті

знання у процесі діяльності за фахом.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

Спеціальні компетентності:

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових

документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

3.Пререквізити дисципліни.

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни: «Політекономія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Статистика».

4.Постреквізитидисципліни.

Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну: «Економіка підприємства», «Проектний менеджмент», «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств», «Контролінг».

5. Програмні результати навчання.

Відповідно до ОП «Міжнародна комерція» вивчення дисципліни « Гроші та кредит» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН02. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН03. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

ПРН04. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН05. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН06. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН07. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

ПРН02. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН03. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

ПРН04. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН05. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН06. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН07. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

6.ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях; модульні контрольні роботи; екзамен; виконання індивідуальних та групових навчально-дослідницьких завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи що створюються на основі програмних результатів навчання; виконання тестових завдань.

Самостійна робота також включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед екзаменом; опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; побудову мультимедійних презентацій тощо.

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми професійно орієнтованої проблематики з елементами наукового дослідження та його презентація; дослідження практичних ситуацій; розв'язування тестових завдань; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем; аналіз підручників; збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми тощо.

Аудиторна, самостійна та індивідуальна робота здобувачів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями, дистанційною організацією навчання в системі Moodle, індивідуальними семестровими завданнями та методичними рекомендаціями для самостійної роботи; тестовими завданнями для контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають: поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів); модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни; підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах: активна робота на лекційних заняттях; активна участь у виконанні практичних завдань; активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських, тестування, написання реферативних робіт тощо. Форми організації поточного контролю: індивідуальна, групова, фронтальна. Методи поточного контролю: усний та письмовий. Форма модульного контролю: написання модульної контрольної роботи, включаючи описові завдання та тести.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання індивідуальних завдань є: здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне

питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються різноманітні методи навчання: за джерелом інформації (словесні: розповідь, бесіда, лекція (оглядова, проблемна, тощо); наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні); за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні); за ступенем самостійності мислення здобувачів при засвоєнні знань (репродуктивні, пошукові, дослідницькі), метод «мозкового штурму» та ін.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу дисципліни (теоретичний компонент оцінки, який складається з сумарних результатів проведених викладачем опитувань студентів і тестування) та індивідуальної (самостійної) роботи студента (практичний компонент – реферат, стаття, есе тощо). **Форма модульного контролю:** модульні контрольні роботи.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Студенти вивчають дану дисципліну протягом семестру і складається із двох модулів. В кінці кожного модуля (лекції, практичні заняття) виконується модульна контрольна робота.

Поточне та підсумкове оцінювання знань студентів здійснюється за 100 бальною системою за кожний модуль – по 50 балів за модульну контрольну роботу та 50 балів також виставляє викладач на підставі результатів перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу дисципліни (теоретичний компонент оцінки, який складається з сумарних результатів проведених викладачем опитувань студентів і тестування) та індивідуальної (самостійної) роботи студента (практичний компонент – реферат, доповідь, стаття, есе тощо).

Критерії оцінювання знань та підсумкового контролю.

Оцінка знань, умінь та практичних навичок студента з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів:

- поточного контролю знань;

- підсумкового контролю знань (залік/екзамен).

Поточний контроль знань студентів здійснюється за двома

складовими: - контроль систематичності та активності роботи студента

протягом семестру; -

контроль за виконанням модульних завдань.

При контролі систематичності та активності роботи студента оцінці підлягають:

- відвідування семінарських занять;
- активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу;
- підготовка і презентація рефератів, наукових доповідей, участь в олімпіадах тощо.

Максимальна оцінка контролю систематичності та активності роботи студента становить 10 балів.

Порядок оцінювання:

10 балів – відвідано не менше 90% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно».

7 балів – відвідано не менше 75% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно»

5 балів – відвідано не менше 60% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно».

3 балів – відвідано не менше 50% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно».

Систематичність та активність роботи всіх інших студентів оцінюється в **«0» балів.**

Оцінювання індивідуальної (самостійної) роботи здійснюється у межах 20 балів:

- **10 балів** – за підготовку рефератів, проектних та творчих робіт, а саме:
- за підготовку рефератів – до 3 балів за 1 роботу;
- проектних робіт – до 3 балів за 1 роботу;

- творчих робіт – до 3 балів за 1 роботу;
- **10 балів** – за участь в наукових конференціях, підготовку науково-дослідних статей та їх озвучення, опрацювання наукових статей та першоджерел, участь в олімпіадах та конкурсах, а саме:
- за участь в наукових конференціях – до 3 балів за 1 роботу;
- підготовку науково-дослідних статей та їх озвучення – до 2 балів за 1 роботу;
- опрацювання наукових статей та першоджерел – до 2 балів за 1 роботу; -участь в олімпіадах та конкурсах – до 3 балів за 1 роботу;

Модульний контроль

Протягом семестру студенти виконують два модульні завдання, кожне з яких оцінюється в діапазоні **від 0 до 50 балів**.

Модульне завдання виконується у вигляді письмової контрольної роботи і включає два теоретичні питання та тести;

Недоліки та помилки, якими вважаються:

- неохайне оформлення роботи, незагальноприйняті скорочення, незрозумілий почерк (мінус 5 балів);

Максимальна оцінка одного модульного контролю становить 50 балів.

В разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин студент має право за дозволом декана скласти їх протягом двох тижнів після виникнення заборгованості. **Підсумкова оцінка з дисципліни**

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів що визначаються університетом. Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується в УжНУ, реєструється прийнятим в університеті чином з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

За результатами підсумкової атестації зі змістового модуля (дисципліни) результати оцінювання перераховуються в шкалу оцінювання ECTS та національну шкалу за системою:

Семестрова оцінка є середньоарифметичною сумою балів двох змістових модульних контролів. Наприклад, студент за результатами першого модульного контролю набрав 80 балів; за результатами другого модульного контролю отримав 100 балів; семестрова оцінка у подібному випадку складе: $(80+100)/2 = 90$ (за шкалою ECTS – «А»; за розширеною національною шкалою – «відмінно»).

Студент, який в результаті поточного оцінювання, або підсумкового контролю за змістовними модулями отримав більше 60 балів і отриманий бал його влаштовує, має право не складати екзамен із дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що студент(ка) хоче покращити підсумкову оцінку за модуль з дисципліни, він (вона) має складати екзамен.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання отримав менше **60 балів зобов'язаний** складати екзамен із дисципліни. У разі, коли відповіді студента під час заліку оцінені менш ніж **60 балів**, він (вона) рахуються такими, що не здали підсумковий контроль.

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці

Шкала оцінювання навчальних досягнень

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5, T6	ICP	50	100

8	8	8	8	8	10		
---	---	---	---	---	----	--	--

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10, T11	T12, T13	ICP	50	100
8	8	8	8	8	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	40	5	40
Доповіді згідно переліку індивідуальних завдань	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі здобувачі, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – здобувачі, які отримали не менше 35 балів. При визначенні оцінки за модуль враховуються результати МКР та поточного контролю під час практичних, самостійної та індивідуальної роботи. До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі, які не виконали усі види обов'язкових практичних робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку принаймні до показника FX (≥ 35 балів) під час чергування викладача на кафедрі. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

У наведеній нижче таблиці вказано критерії, за якими визначається рівень навчальних досягнень здобувача та відповідні відсотки за виконану роботу. Слід вважати, що знання, уміння та навички здобувача відповідають певному рівню навчальних досягнень, якщо вони відповідають критерію, вказаному для цього рівня, та критеріям для всіх попередніх рівнів.

Рівні навчальних досягнень	Відсотки	Критерії оцінювання навчальних досягнень
F	0-35%	Здобувач: дає неправильні відповіді на всі запитання передбачені програмовим матеріалом, у наведенні прикладів і не може їх виправити, не знайомий з основною літературою; не розуміє сутності основних категорій; не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання
FХ	35-59%	Здобувач: розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про них; має фрагментарні знання незначного загального обсягу (менше половини навчального матеріалу) за відсутності сформованих умінь та навичок
E	60-63 %	Здобувач: пояснює основні поняття навчального матеріалу; може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу; вміє за зразком виконати основне навчальне завдання
D	64-73%	Здобувач: вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; може пояснити основні методи контролю навчальних досягнень, що використовуються та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень; вміє виконувати навчальні завдання передбачені програмою
C	74-81 %	Здобувач: добре володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання

В	82-89 %	<p>Здобувач: вміє систематизувати і узагальнювати отримані відомості; володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні етапи</p> <p>власної навчальної діяльності, аналізує нові факти, явища;</p> <p>вміє самостійно знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних завдань, судження його логічні і достатньо обґрунтовані;</p> <p>має сформовані навички використання методів навчання і виховання</p>
Рівні навчальних досягнень	Відсотки	Критерії оцінювання навчальних досягнень
А	90 - 100%	<p>Здобувач: має стійкі системні знання та творчо їх використовує у процесі</p> <p>навчальної діяльності;</p> <p>вміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи;</p> <p>вміє самостійно знаходити джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності;</p> <p>використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; вміє виконувати завдання, не передбачені в навчальній програмі; має стійкі навички використання методів контролю навчальних досягнень</p> <p>вільно опановує та використовує сучасні методи навчання і виховання, а також інформаційно-комунікаційні технології для поповнення власних знань та розв'язування професійно орієнтованих завдань</p>

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Гроші.

Тема 1. Сутність та функції грошей

Предмет і завдання курсу «Гроші та кредит». Місце курсу в загальноекономічній підготовці бакалаврів з економіки підприємництва. Раціоналістична та еволюційна концепція походження грошей. Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Роль держави у створенні грошей.

Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Портфельний підхід до визначення суті грошей. Гроші як форма вияву суспільних відносин.

Специфіка вияву суті грошей у різних економічних системах. Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару. Гроші як гроші й гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.

Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини й механізм демонетизації золота, ідеальні форми грошей та їх кредитна природа.

Еволюція кредитних грошей від урядових (казначейських) зобов'язань до зобов'язань центрального банку. Різновиди сучасних кредитних грошей. Роль держави в утвердженні кредитних зобов'язань як грошей.

Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз грошей за різних їх форм. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість зберігання грошей та процент.

Поняття про функції грошей та їх еволюція. Функція міри вартості, її суть та сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Функція засобу обігу, її суть, сфера використання; реальність і кількісна визначеність грошей у цій функції. Функція засобу платежу, її суть, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання, еволюція. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання. Вплив часу на функцію засобу нагромадження. Світові гроші. Еволюція золота як світових грошей. Передумови використання національних та колективних валют як світових грошей. Взаємозв'язок функцій грошей. Вплив на функції грошей зміни їх вартості.

Якісні властивості грошей: стабільність вартості грошей, економічні грошового обороту, довготривалість використання грошових знаків, однорідність грошей, подільність, портативність.

Тема 2. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує

Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Основні суб'єкти грошового обороту. Основні ринки, що взаємозв'язуються грошовим оборотом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту. Економічна основа та загальна схема грошового обороту.

Поняття грошового потоку та критерії класифікаційних потоків. Характеристика основних видів грошових потоків. Взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків. Балансування потоку національного доходу і потоку національного продукту через внутрішній та зовнішній грошові ринки.

Структура грошового обороту. Готівковий та безготівковий сектори грошового обороту. Сектор грошового обігу, фінансовий та кредитний сектори.

Маса грошей, що обслуговує грошовий обіг, її склад та фактори, що визначають її зміну. Базові гроші. Грошові агрегати. Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу, вплив її на масу та сталість грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей.

Закон кількості грошей, необхідних для обігу, його суть вимоги та наслідки порушення вимог. Проблема монетизації валового внутрішнього продукту.

Механізм поповнення маси грошей в обігу. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Грошовий мультиплікатор.

Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг: банкноти, розмінна монета, депозитні гроші, векселі, чеки, їх суть та характеристика.

Тема 3. Грошовий ринок

Суть грошового ринку. Гроші як об'єкт куплі-продажу.

Особливості вияву на грошовому ринку основних ринкових ознак: попиту, пропонування, ціни.

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого й опосередкованого фінансування. Суб'єкти грошового ринку. Банки й небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку.

Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.

Попит на гроші. Суть та форми вияву попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші.

Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.

Тема 4. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм.

Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати.

Неокласичний варіант розвитку класичної теорії грошей.

Вклад Дж. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.

Сучасний монетаризм як альтернативний напрям кількісної теорії.

Зближення концепцій монетаристів та неокейнсіанців у їх рекомендаціях щодо грошово-кредитної політики в сучасних умовах.

Тема 5. Грошові системи

Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи.

Основні типи грошових систем, їх еволюція. Системи металевого і кредитного обігу. Створення і розвиток грошової системи України. Необхідність створення грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні: запровадження тимчасової валюти, паралельний обіг купоно-карбованця та рубля, процес стабілізації тимчасової валюти. Випуск постійної валюти — гривні.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення і грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи регулювання — методи прямого впливу і методи опосередкованого впливу. Грошово-кредитна політика центрального банку — суть, типи, стратегічні цілі, проміжні та і тактичні задачі. Інструменти грошово-кредитного регулювання.

Фіскально-бюджетна і грошово-кредитна політика в системі державного регулювання ринкової економіки. «Сеньйораж» і монетизація бюджетного дефіциту.

Тема 6. Інфляція та грошові реформи

Суть інфляції. Головна форма прояву інфляції. Закономірності інфляційного процесу. Вимірювання інфляції. Види інфляції за формою прояву та темпами знецінення грошей. Чинники, що впливають на її розвиток. Інфляція попиту. Інфляція витрат.

Причини інфляції. Кейнсіанське і монетаристське трактування причин інфляції. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Державне регулювання інфляції. Дефляційна політика. Політика доходів. Особливості інфляції в Україні.

Суть та види грошових реформ. Структурні (повні) грошові реформи. Реформи часткового типу. Формальні реформи. Деномінаційні реформи. Конфіскаційні реформи. Одномоментні реформи. Реформи паралельного типу.

Особливості проведення грошової реформи в Україні. Багаточинникова зумовленість грошової реформи в Україні. Багатоцільове спрямування грошової реформи в Україні. Довготривалість реформи. Створення нового (ринкового) механізму монетарного регулювання. Соціальні аспекти і грошової реформи в Україні.

Змістовий модуль 2.Кредит.

Тема 7. Валютний ринок та валютні системи

Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна. Суть та види валютних відносин.

Валютний курс та конвертованість валют. Суть, основи формування та види валютного курсу. Поняття, значення та механізм забезпечення конвертованості валюти.

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Основні види валютних операцій. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Валютне регулювання: суть та необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Регламентація статусу валюти та порядку здійснення операцій з нею (правила купівлі-продажу, увозу-вивозу, використання валютної виручки, здійснення валютних платежів, нагромадження золотовалютних запасів тощо). Платіжний баланс в механізмі валютного регулювання. Органи валютного регулювання. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання.

Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Розвиток валютної системи України. Європейська валютна система. Еволюція світової валютної системи. Характеристика сучасної світової валютної системи та роль МВФ у її функціонуванні. Проблеми формування валютної системи країн СНД.

Тема8. Сутність та функції кредиту

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Два методи перерозподілу коштів у процесі відтворення, їхні відмінності та сфера використання. Економічні чинники розвитку кредиту та особливості їх прояву в різних галузях народного господарства.

Суть кредиту. Кредит як форма руху вартості на зворотній основі. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільного виробництва.

Кредит як форма суспільних відносин. Позичковий капітал та кредит. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями.

Економічна основа, стадії та закономірності руху кредиту. Суб'єкти та суб'єкти кредитних відносин.

Тема 9.Форми, види та роль кредиту

Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм. Види кредиту. Характеристика окремих видів кредиту: банківського, державного, комерційного, міжнародного, споживчого. Банківський кредит як переважний вид кредиту. Принципи банківського кредитування.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція.

Функції та роль кредиту. Поняття функцій кредиту та їх класифікація. Характеристика окремих функцій кредиту. Основні напрями прояву ролі кредиту в ринковій економіці.

Розвиток кредитних відносин у перехідній економіці України. Відновлення комерційного кредиту та фактори, що гальмують його розвиток. Труднощі розвитку банківського кредиту. Еволюція державного та споживчого кредиту.

Тема 10. Теоретичні основи процента

Сутність процента та його функції.

Види процентних ставок і їх вимірники. Сфера застосування кожного виду процентних ставок. Чинники, які впливають на рівень відповідних процентних ставок.

Мета і правила формування портфеля активів.

Способи нарахування процентів.

Роль процента у суспільстві.

Тема 11. Фінансові посередники грошового ринку

Сутність, призначення та види фінансового посередництва. Економічні вигоди фінансового посередництва.

Банки як провідні інституції фінансового посередництва. Функції банків.

Небанківські фінансові інституції.

Фінансове регулювання. Банківська система в механізмі фінансового регулювання.

Інновації у фінансовому посередництві.

Тема 12. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

Сутність, призначення, походження та розвиток комерційних банків. Класифікація комерційних банків. Основи організації банківської діяльності, її регулювання і контроль.

Економічна сутність джерел та порядок формування власного капіталу, залучених і позичених коштів банку. Сутність банківських ризиків та основи їх менеджменту. Основні положення, які регламентують кредитну та інвестиційну діяльність комерційних банків. Сутність, призначення та організація банківських послуг.

Стабільність банків, механізм її забезпечення та особливості становлення і розвитку комерційних банків в Україні.

Міжнародне банківництво і взаємини національних та іноземних банків.

Тема 13. Центральні банки в системі монетарного управління та банківського регулювання

Призначення центрального банку. Роль центрального банку в сучасній економічній системі. Основи організації найбільш авторитетних центральних банків світу. Об'єктивність виникнення емісійних банків та створення центральних банків.

Проблема незалежності центральних банків від органів державної влади. Чинники, що визначають ступінь його незалежності. Ступінь незалежності Національного банку України. Основні функції центрального банку.

Сутність грошово-кредитної політики, її цільова спрямованість та інструменти реалізації. Місце центрального банку в системі банківського регулювання.

Тема 14. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Інтеграційні процеси та створення міжнародних валютно-кредитних установ.

Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні. Світовий банк. Банк міжнародних розрахунків. Необхідність та форми їх співробітництва з Україною.

Цілі та основні напрями діяльності регіональних валютно-кредитних установ. Європейський банк реконструкції та розвитку. Європейський інвестиційний банк. Чорноморський банк торгівлі та розвитку.

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Гроші.												
Тема 1. Сутність та функції грошей	9	2	2			5	9	1				8
Тема 2. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує	8	2	2			4	8	1				7
Тема 3. Грошовий ринок	9	2	2			5	9	1				8
Тема 4. Кількісна	11	4	2			5	11	1				10

теорія грошей і сучасний монетаризм												
Тема 5. Грошові системи	8	2	2			4	8	1				7
Тема 6. Інфляція та грошові реформи	8	2	2			4	8	1				7
Разом за змістовим модулем 1	53	14	12			27	53	6				47
Змістовий модуль 2. Кредит.												
Тема 7. Валютний ринок та валютні системи	10	4	2			4	10	1				9
Тема 8. Сутність та функції кредиту	8	2	2			4	8	1				7
Тема 9. Форми, види та роль кредиту	9	2	2			5	9	1				8
Тема 10. Теоретичні основи процента	8	2	2			4	8	1				7
Тема 11. Фінансові посередники	8	2	2			4	8		1			7
Тема 12. Центральний банк	8	2	2			4	8		1			7
Тема 13. Комерційні банки та їх операції.	8	2	2			4	8		1			7
Тема 14. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною.	8	2	2			4	8		1			7
Усього годин по модулю 2	67	18	16			33	67	4	4			59
Разом годин	120	32	28			60	120	10	4			106

9. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна ф.н.)	
		Денна ф. н.	Заочна ф. н.
1	Сутність та функції грошей	2	
2	Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує	2	
3	Грошовий ринок	2	
4	Теорія грошей	2	
4	Грошові системи	2	
5	Інфляція та грошові реформи	2	
6	Валютний ринок та валютні системи	2	
7	Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	2	
8	Сутність та функції кредиту	2	
9	Форми, види та роль кредиту	2	
10	Теоретичні основи процента	2	
11	Фінансові посередники	2	
12	Центральний банк	2	
13	Комерційні банки та їх операції	2	
14	Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	2	
	Разом	28	

10. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені.

11. Самостійна робота

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна ф. н.	Заочна ф. н.
1	Проробка лекційного матеріалу (0,25 год./1 год. лекцій)	8	2,5
2	Підготовка до практичних занять (0,5 год./1 год. лекцій)	16	5
3	Проробка питань програми, які не викладаються на лекціях (1,5 год./1 год. в лекційному викладі)	90	159
4	Підготовка до тестування	16	-
	Разом	130	166,5

12. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання навчальним планом не передбачені.

13. Методи навчання

Лекції, практичні заняття, самостійна робота з навчальною та довідковою літературою, самостійне виконання рефератів (для денної форми навчання) консультації.

14. Рекомендована література

Базова

1. Александрова М.М., Маслова С.О. Гроші. Фінанси. Кредит. – К., 2002. – 336 с.
2. Алексєєв І.В., Колісник М.К. Гроші та кредит: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2009. – 253 с.
3. Гальчинський А.С. Теорія грошей: Навч. посіб. – К.: Основи, 1998. – 411 с.
4. Глущенко С.В. Гроші та кредит: Конспект лекцій. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 86 с.
5. Гроші та кредит: Підручник / За ред. професора Б. С. Івасіва. — К:КНЕУ, 1999. – 404 с.
6. Гроші та кредит: Підручник. – 4-те вид., перероб. і доп. / М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; За заг. ред.. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2006. – 744 с.
7. Деньги, кредит, банки./ Под ред. Лаврушина О.И. - М.: Финансы и статистика, 1998. – 448 с.
8. Закон України «Про банки і банківську діяльність» №2121-III від 07.12.2000р. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
9. Закон України «Про Національний банк України» №679-XIV від 20.05.1999р. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
10. Історія грошей і банківництва: Підручник / За заг. ред. С.К. Реверчука. - К.: Атіка, 2004. – 340 с.
11. Костіна Н. Гроші та грошова політика / Навч. посіб. - К.: НІОС, 2001. – 224 с.
12. Лагутін В.Д. Гроші та грошовий обіг. – К., 2003. – 199 с.
13. Михайловська І.М., Ларіонова К.Л. Гроші та кредит: Навчальний посібник. – Львів: Новий Світ – 2000, 2007. – 432 с.
14. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432 с.

Допоміжна

1. Аржевітін С.М. Трансформація грошово-кредитних відносин у сучасній економіці України: Монографія. – К.: Майстерня книги, 2010. – 384

с.

2. Береславська О. Стабільність гривні: об'єктивна реальність чи вимушена необхідність? // Вісник НБУ. – 2012. - №3. – С. 6-11.
3. Геєць В. Цінова конкуренція чи цінова стабільність: дуалізм політики економічного зростання [Текст] // Економіка і прогнозування / В. Геєць. – 2010. –№ 4. –С. 9–31.
4. Гриценко А. Представницька теорія грошей // Вісник НБУ. – 2005. - №7. – С. 11-15.
5. Гриценко А.А. Інститут таргетування інфляції: зарубіжний досвід і перспективи запровадження в Україні [Текст] / А.А. Гриценко, Т.О. Кричевська, О.І. Петрик. – К., 2008. – 272 с.
6. Деньги / Под. ред. Чухно А.А. - К., 1997. – 345 с.
7. Дзюбик С. Грошовий обіг. - К.: УАДУ, 1997. – 100 с.
8. Домрачов В.М., Русинко М.К. Реальний ефективний обмінний курс валюти як один із ключових орієнтирів монетарної політики // Регіональна економіка. – 2010. - №3. – С. 101-105.
9. Ільїн В. Еволюція грошей: від засобу обміну до загальної міри цінностей // Вісник НБУ. – 2011. - №4. – С. 60-64.
10. Інфляція та фінансові механізми регулювання / за ред. А.І. Даниленка. — К.: Ін-т екон. та прогноз., 2007. — 400 с.
11. Мишкін Ф. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків. - К.: Основи, 1998. – 963 с.
12. Патрікац Л. Світом правлять гроші. Чи любов? // Вісник НБУ. – 2008. - №1. – С. 32-36.
13. Пацера М. Від гривні Київської Русі – до валюти України // Вісник НБУ. – 2011. - №9. – С. 3-5.
14. Рябініна Л. Сутнісні особливості сучасних грошей та їх функції // Економіка України. – 2011. - №6. – С. 40-49.
15. Смовженко Т., Стеблій Г. Гроші з позиції сучасної економічної теорії // Вісник НБУ. – 2006. - №5. – С. 28-32.
16. Смовженко Т., Стеблій Г. Соціальна спрямованість функцій грошей в перехідній економіці України // Регіональна економіка. - 2004. - №1. - С. 153-158.
17. Чухно А.А. Природа сучасних грошей, кредиту та грошово-кредитної політики // Фінанси України. – 2007. - №1. – С. 3-16.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
3. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний веб-сайт Національного банку України // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Національної комісії, що здійснює державне

регулювання у сфері ринків фінансових послуг // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>

6. Офіційний веб-сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/>

7. Офіційний веб-сайт Асоціації українських банків // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.aub.org.ua>.